

családi szokás, vagy időrend szerint eltérőt - azonban igen. Ezt a válogatást a könyv összeállítói végzik el, akik kérik: a recepteket névvel aláírva küldjék be, hiszen a szakácskönyv hitelességét is az fogja biztosítani, hogy aki receptet ad meg, annak a neve is ott szerepel - a könyvben is.

Ki kicsoda?

Kéréssel és felhívással fordulunk Önökhöz!

Az EÖGYKE hozzákezdett a Magyarörmény ki kicsoda című kiadvány összeállításához, amelyben az örmény gyökerekkel rendelkező híresebb, nevesebb embereket szeretnénk összegyűjteni. Hosszantartó és felelősségteljes munka ez. Kérünk mindenkit, aki tud olyan, említésre valóban méltó emberről, aki örmény gyökerekkel rendelkezik, az adatokat juttassa el a szerkesztőségbe. Kérjük: az adott személy nevét, születése évét és helyét, az örmény vonatkozás jelzését (milyen örmény családok leszármazottja az illető), végzettsége, képesítése, szakmai vagy tudományos fokozatai megjelölését, valamint tevékenysége rövid leírását (negyed- vagy fél oldalon). Indokolt esetben természetesen ez hosszabb is lehet. Kérjük, jelezze az adatok forrását, és a dokumentumok létét: van-e az adott személlyel kapcsolatban valamiféle dokumentum (valamint kép, fénykép, stb.) a birtokában. Kérjük, írja meg címét, elérhetőségét is, hogy az adatokat hitelesíteni, az esetleges dokumentumokat felkeresni (másoltatni) tudjuk. Kiket keresünk?

Magyarörmény származású, nevezetes személyeket, akik megbecsülést vívtak ki maguknak s akikről illik, vagy illenék tudnunk: a magyarörmény múlt, közelmúlt és jelen tudományos, politikai, közéleti, gazdasági, oktatási, hadi, egyházi, művészeti, irodalmi, kiemelkedő társadalmi tevékenységű alakjait. Kérésünket ismételjük több lapszámon át, hiszen tudjuk, hogy az adatolás nem könnyű munka. A beérkező anyagokat az EÖGYKE által erre a célra kijelölt bizottság fogja kezelni, amely eldönti, hogy végső soron ki az, aki bekerül a Magyarörmény ki kicsoda című kiadványba. Segítségüket előre is köszönjük!

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Postacím: 1251 Budapest Pf., 70.

E-mail: magyar.ormeny@axelero.hu fax: 201-2401.

A következő klubtalálkozó

A Fővárosi Örmény Klub következő klubestjét szeptember 18-án, csütörtökön 17 órakor tartja a Magyarok Háza /V. Semmelweis u.1-3./ I. emeleti Bartók teremben.

Vendégünk *Novák Ferenc* koreográfus, a Honvéd Együttes művészeti vezetője, valamint *Murádin László* (Kolozsvár), aki bemutatja Dr. Száva Tibor Sándor: *A szépvízi magyarörmények nyomában* című könyvét (Bécs, 2003.)

Az est vendége a könyv szerzője. Mindenkit szeretettel várunk!

Erdélyi örmény-magyar múlt, örményországi örmény zene

A Fővárosi Örmény Klub júliusi összejövetelén a szokásosan telt ház előtt, nagy érdeklődéssel kísérve Fancsali G. János tartott előadást könyvekről, történeti kutatásokról, múltról, nemzetről, történelemről és zenei összefüggésekről. Az értékek feltárásáról és megőrzésükről az előadó alapvetően Bartók Béla erdélyi kapcsolatainak révén esett szó, különös tekintettel Bartók és Busitia kapcsolatáról, levelezéséről (ez utóbbit, mármint Busitiát éppen a románok felejtették el, igencsak méltánytalanul). És, persze, Czárán is szóba került, a nagy turista, aki ugyancsak az értékmegőrzés, sőt, az értékes emberek egymásra találásának igazi apostola, aki bizonyos értelemben „összehozta” Bartókot és Busitiát.

Az augusztusi klubestet a XII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat rendezésében az örményországi zenének szenteltük. A hitelesen mai örmény zenei életet egy német forgatócsoport kissé felszínesnek sikeredett filmjéből ismerhettük meg - vagy inkább e zenei élet egy szeletével találkozhattunk. Számunkra kevésbé volt kielégítő az, hogy a film elsősorban a pódiumok, a komolyzene világát mutatta be - ám ez nem a film hibája, inkább a miénk; minket az utca, a nép zenéje jobban érdekelt volna - legyen az falun vagy városban.

A XII. kerületi Örmény Önkormányzat nevében - amelynek szervezésében, bár Issekutz Sarolta segítségével, zajlott az est – Csikszentgyörgyi- Ficzus Margit önkormányzati elnök tartott alapos bevezetőt, ebből idézünk:

Örményország népzeneje régi múltra tekint vissza. Dallamai között ötfokú és modális hangsorúakat találunk. A dalok melankolikus karakterűek. A népi kultúra hordozói az énekesek és a regélők voltak. Éneküket hangszerrel, tánccal és színészi játékkal kísérték.

A műzenében fontos helyet foglal el a keresztény egyházi zene, amely bizánci és szíriai befolyást mutat. A legrégebb himnuszaik a 3. századig vezethetők vissza. Az örmény liturgikus énekek, a saragánok összeállítását a 12. században Nerszesz Snorhali katolikosz szorgalmazta.

Az egyházi énekeskönyv, a Saraknok és a magyar kultúrtörténet fontos kapcsolata, hogy 1685-ben Amszterdamban Tótfalusi Kis Miklós kinyomtatta a magyar nyelvű bibliát. Ugyanebben az évben az ottani örmény nyomda számára örmény betűket is készített. Ezzel a készlettel szedték a Saraknokot. A magyar nyomdaművész betűi néhány évtized múltán a velencei mechitarista nyomdába kerültek és még sokáig szolgálták az örmény könyvnyomtatás ügyét.

A 14. századtól új irányzat alakul ki: ez az asug műköltészet. Képviselői a vándorköltők, ünnepi alkalmakkor énekelték a dalokat hegedű- és dudakísérettel.

Az asug költészet koronázatlan királya Szajat-Nova, a grúz király udvari költője volt. A hagyomány azt tartja, hogy számos dalát Anna hercegnő (Irakli király húga) iránti olthatatlan szerelem ihlette. Ennek talán volt is némi alapja, mert a költő az 1750-es évek után kegyvesztett lett, kolostorba küldték és szerzetesi csuhát kellett öltenie.

Tótfalusi István fordításában elmondom Önöknek a Kamancsáról írt versének első szakaszát, ezzel szeretném érzékeltetni Szajat-Nova megragadó stílusát.

Minden dicső hangszer között
legzengőbb vagy te, kamancia.
Hitvány meg se láthat, néki
túl messzi vagy te, kamancia.
Nagyobbra törj, jobb napokra
legméltóbb vagy te, kamancia.
Ki vehet el? Az asugnak
jó társa vagy te, kamancia.

Az előadás további részében a legutóbbi két évszázad örmény zenéjéről szolt még az előadó, ezúttal csak a nevek felsorolására szorítkozunk:

A 19. században alakult ki a népzene támaszkodó nemzeti iskola, amelynek megalapítója Komitasz. A század nevezetes zeneszerzői: Csuhadzsanzan, Kara Murza, Tigranzan és Szpendiarov, míg a 20. század híres nevei: Hacsaturjan, Zakarjan, Sztepanjan, Arutyunjan és Babadzsanjan. Híres előadóművészekként Csikszentgyörgyi-Ficzus Margit Gaszparjant és Lisziczjant említette.

Mindkét klubestet köszönjük, emlékezetesek voltak s méltán érdeklődés kísérte úgy a júliusi, mint az augusztusi találkozót, amit mi sem bizonyít jobban, mint a nagyszámú

közönség... az akkori hőségben!

Őszi vegyes

azaz Kisasszonytól Mindenszent hónapjáig

Kisasszony hava, vagyis szeptember és néhány utána következő nap áttekintése szokás szerint részben októberre - azaz mindszent havára - is átnyúlik.

Kezdjük ezúttal a „névadó” nappal: szeptember 8-a ugyanis Kisasszony napja, ezt régebben Kisboldogasszonyként is emlegették, nyilván a bő három héttel korábbi augusztus 15-e, vagyis Nagyboldogasszony „kisebbik” megfelelőjeként. Egyébként a keresztény, apokrif hagyomány szerint Szűz Mária születésének emléknapja, számos népszokás és hiedelem kapcsolódott hozzá. Ezek elsősorban a „hajnali szép csillag” fogalomkörét érintik; aki megérdemli, ilyenkor a kelő napban megláthatja Máriát. Mint Bálint Sándor megjegyzi Ünnepi Kalendáriumában, a képzet vélhetően a Jelenések Könyvében olvasható, János-féle Napbaöltözött Asszony kifejezésből ered.

Van egy következő Mária-nap is, mai civil életünkben az év egyik leginkább kultivált névnapja: festum nominis Beatae Mariae Virginis, azaz Boldog Szűz Mária nevenapja, vagyis szeptember 12-e - minden Máriák nevenapja. Érdekessége, hogy részleges, itt-ott megült helyi ünnepből XI. Ince pápa tette az egész katolikus világban ünneppé, méghozzá 1683. szeptember 12-ét követően. A lengyel király, Sobieski János ugyanis ezen a napon mentette föl a töröktől erősen szorongatott Bécsset s Kara Musztafa nagyvezír serege futáshoz látott. Bécs felmentése, az Európára szóló győzelem amúgy nem is volt olyan édes a győztes lengyeleknek. Sobieski szeptember 17-én így ír haza, Varsóba a feleségének, miután végre találkozhatott a felszabadított Bécsbe visszatérő I. Lipót császárral:

„Meglehetősen emberien üdvözöltük egymást: néhány latin szóval udvariasan üdvözöltem őt; ő ugyanezen a nyelven válaszolt, eléggé jó szavakkal. Így, egymással szemben állva (lőháton) bemutattam neki a fiamat, aki hozzá közeledvén meghajolt. A császár még a kezét sem emelte a kalapjához, amit látva, szinte kővé dermedtem. Ugyanígy tett a szenátorokkal és hadvezérekkel, sőt, rokonával, a belski vajdával is.”

Mondhatjuk, igazi vak és pimasz Habsburg-viselkedés volt ez... hiszen a török veszély már elmúlt!

Tehát a szép Mária-napot a Habsburg-főváros megmentésének köszönheti a keresztény világ? Ne legyünk sértett-sóvárgók: ugyanez a kereszténység a mi Hunyadi Jánosunk győzelmének köszönheti világszerte a déli harangszót (bár az a nándorfehérvári dátum a nyár kellős közepére, 1456 július 21-22-ére esett).

A mai Máriákat azonban Isten éltesse s kívánjuk nekik, hogy legyenek emberiek, gondoskodók: hadd legyen nomen est omen.

Témában s időben ugorjunk: érdekes „szeptemberi sorozat” állítható össze hazánk és más országok történelmének kapcsolódásaiból a középkor végéről: szeptember 17-e volt 1374-ben, amikor I, azaz Nagy Lajos király úgynevezett „kassai privilégiuma” keretében a lengyel rendek elismerték a leányági örökösödést. Így lehetett Lajos király leánya, Hedvig (korabeli magyar források Adviga néven is emlegetik, ez egyenes út a lengyel Jadwiga névalakig) tíz évre rá, 1384 október 15-én Krakkóban lengyel királynővé. Tudjuk, tudományokat támogató, okos királynő volt, ki társkirályul maga mellé vette férjül a megkeresztelt, litván Jagellót, s lett a lengyelség kedvelt alakjává. Emlékét egy évszázada nem túl ötletes márvány síremlék őrzi a krakkói Wawelen, a Szent Szaniszló plébánián, azaz a Koronázó - turistakönyvek szerint Zsigmond - székesegyházban.

De ugyanez a szeptember, Kisasszony hónapja más, különös dolgokat is hozott ekkortájt, pontosan 1378-ban: szeptember 20-án a Rómában megválasztott VI. Orbán pápa ellenében VII. Kelemen néven ellenpápát választottak s ezzel kezdetét vette a hírhedt nagy, nyugati